

แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

โดย อภิวัฒน์ ศรีสุวรรณ
เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

สรุปเนื้อหา

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data : OGD) คือ การเผยแพร่ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือผลิตขึ้นให้ประชาชนสามารถเข้าถึง นำไปใช้ และใช้ประโยชน์ต่อได้ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส การตรวจสอบภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนานวัตกรรม โดยต้องไม่เปิดเผยข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือข้อมูลส่วนบุคคล

๑. หลักการสำคัญ

ความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต้องถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ และตรวจสอบได้ การเข้าถึงได้ (Accessibility) ประชาชนสามารถค้นหา เข้าถึง และดาวน์โหลดข้อมูลได้ง่าย ไม่มีข้อจำกัดที่ไม่จำเป็น การนำไปใช้ซ้ำได้ (Reusability) ข้อมูลควรอยู่ในรูปแบบมาตรฐาน เช่น CSV, JSON หรือ Excel เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ วิจัย และพัฒนานวัตกรรมได้

๒. ข้อมูลที่ควรเปิดเผย

งบประมาณและการใช้จ่ายของหน่วยงาน ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างแผนงาน โครงการ และผลการดำเนินงาน ข้อมูลสถิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

๓. ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลที่เผยแพร่มีคุณภาพ ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนสำคัญ ๑๐ ขั้นตอน ดังนี้

- สำรวจชุดข้อมูลของหน่วยงาน เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่หน่วยงานถือครอง และพิจารณาว่าข้อมูลใดสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลข้อมูล
- คัดเลือกชุดข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับการเปิดเผย โดยพิจารณาจากกฎหมาย ภารกิจของหน่วยงาน ความโปร่งใส ความต้องการของประชาชน และประโยชน์ที่ผู้ใช้งานจะได้รับ
- จัดลำดับความสำคัญของชุดข้อมูล โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มีคุณค่าสูง มีคุณภาพ และมีความพร้อมในการเผยแพร่ก่อน

๔) รวบรวมและจัดทำชุดข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๕) ตรวจสอบและจำแนกประเภทข้อมูล เพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูล รวมทั้งพิจารณาประเด็นด้านข้อมูลส่วนบุคคล ความมั่นคง และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ก่อนนำข้อมูลไปเผยแพร่

๖) เตรียมความพร้อมก่อนเผยแพร่ โดยจัดข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลเปิดที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ เช่น CSV หรือ JSON พร้อมจัดทำคำอธิบายข้อมูล (Metadata) และกำหนดรอบการปรับปรุงข้อมูล

๗) ขออนุมัติการเผยแพร่ข้อมูล จากหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้มีอำนาจ เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๘) เผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานและศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างสะดวก

๙) ติดตามและประเมินผลการใช้งานข้อมูล โดยรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้ข้อมูลและประเมินประสิทธิภาพของการเผยแพร่ เพื่อนำผลไปพัฒนาการให้บริการ

๑๐) ปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน เพื่อให้ข้อมูลมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกภาคส่วน

๔. แพลตฟอร์มข้อมูลเปิด

หน่วยงานควรเผยแพร่ข้อมูลผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิด เช่น Data.go.th ซึ่งเป็นศูนย์กลางข้อมูลเปิดของประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนค้นหาและใช้ข้อมูลได้สะดวก รวมทั้งเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

๕. การมีส่วนร่วมของประชาชน

มาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ ๓.๐ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ระบบรับเรื่องร้องเรียน การเสนอความคิดเห็น และแบบสำรวจออนไลน์ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงบริการและนโยบายของภาครัฐประโยชน์ เพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ สร้างความเชื่อมั่นของประชาชน สนับสนุนการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยี และเศรษฐกิจดิจิทัล ยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศความท้าทายการเปิดเผยข้อมูลต้องคำนึงถึงคุณภาพข้อมูล ความถูกต้อง ความเป็นปัจจุบัน การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งต้องพัฒนาความรู้ของผู้ใช้งานให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด มาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ ๓.๐ มุ่งให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย ใช้งานต่อได้ และมีคุณภาพ เพื่อสร้าง ความโปร่งใส (Transparency) การเข้าถึงข้อมูล (Accessibility) และการใช้ข้อมูลซ้ำได้ (Reusability) อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนานวัตกรรม และการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน

การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการจัดการข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ต่อตนเอง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ การคัดเลือก และเตรียมข้อมูล การจัดทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐาน ตลอดจนขั้นตอนการเผยแพร่ข้อมูลให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานของภาครัฐ
- ต่อองค์กร ช่วยยกระดับการบริหารจัดการข้อมูลให้เป็นระบบ มีมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ต่อสาธารณะ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง สะดวก และรวดเร็ว โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและตรวจสอบ การดำเนินงานของภาครัฐ เพิ่มความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐ

แหล่งที่มา

หลักสูตร : แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

บรรยายโดย : สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

สถาบัน/หน่วยงาน/ระบบ : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

รูปแบบหลักสูตร : การเรียนรู้ออนไลน์ TDGA e-Learning

ช่วงเวลาการฝึกอบรม : กรกฎาคม ๒๕๖๙